

ردیف میرزا حسینقلی

نت نویسی آموزشی و تحلیلی

نوشته ی : نبی احمدی

تهران - ۱۳۸۴

تقدیم به استادانم :

فریبرز عزیزی - بهروز همتی

داریوش پیرنیاکان - حسین علیزاده

و محمد رضا لطفی

پیشگفتار:

ردیف میرزا حسین قلی در عین روان بودن وزبایی، بسیار پخته و به دور از زوائد و قرینه سازها و تکرارهای بیهوده است، و در نوع خود بی نظیر و نشان دهنده تسلط تکنیکی و محتوایی و مقام والای هنری آقا حسین قلی است. مجموعه حاضر از روی نوار تار استاد علی اکبر خان شهنازی نوشته شده است، از آنجا که شیوه نوازندگی ایشان از ویژگیهای خاصی برخوردار است و با بهره‌گیری از تمام امکانات تکنیکی ساز به ریزه کاریهای زیبایی آراسته است، سعی شده تمام مسائل در ارائه جمله بندیهای ردیف رعایت شود.

نگارنده ردیف میرزا حسین قلی را نزد داریوش پیرنیاکان فرا گرفته و نت نویسی این مجموعه را همان سالها (۱۳۷۳) انجام داده است و همزمان تمام گوشه‌ها را با دقت با اجرای تار استاد شهنازی مطابقت داده و به شیوه نت نویسی آموزشی و تحلیلی ردیف میرزا عبدالله نوشته داریوش طلایی به رشته‌ی تحریر درآورد که تا کنون به علت مشغله‌های زیاد فرصت چاپ آن فراهم نشد. تا اینکه هم اکنون چاپ و در دست علاقه‌مندان قرار گرفت.

مهمترین مسئله در این نوع نگارش اشاره به نوع جمله بندی، نشان دادن رابطه جملات با هم است. اولین بار دکتر محمد تقی مسعودیه از این روش برای پژوهش در موسیقی ایرانی به منظور مطالعه و تحقیق از منظر موسیقی شناسی تطبیقی بهره جست. در این مجموعه، به خصوص آنچه مورد توجه است تفکیک اصل از فرع با استفاده از علائم قراردادی است که ردیف موسیقی ایرانی را از نظر مفهومی، با توجه به اینکه چه مفاهیمی مورد نظر آموزش موسیقی است مورد بررسی قرار می‌دهد.

بدیهی است در صورت آشنایی با ردیف موسیقی ایرانی و درک نظم زمانی و نظم فواصل صداها و درجات در هنگام فراگیری، سادگی و روانی این شیوه در یادگیری از جهت تصویری، راهنما و هدایت کننده هنرجو به نحوه الگوهای ساختاری و جمله بندی موسیقی می‌باشد.

لازم به ذکر است در این مجموعه به جای علامتهای (....- ریز)، (...- شلال) و (..- دراب) از علامتهای (T- ریز)

(4- تک ریز)، (۰۰- دراب) و (- شلال) استفاده شده است. که به نظر نگارنده این نشانه گذاریها برای بیان مفاهیم موسیقی ایرانی هم عمومی تر و هم رسا تر است. و بعضی از نشانه‌ها نیز با ردیف میرزا عبدالله نوشته‌ی داریوش طلایی تفاوتی دارند که قبل از اجرا مطالعه‌ی صفحه نشانه‌ها ضروری می‌باشد و همچنین از اشکال نت های دولانچنگ، چنگ، سیاه و سفید به عنوان نشانه‌ی ارزش زمانی کوتاه، بلند، کشیده و طویل استفاده شده است. و نسبت هر یک از کششها با هم به طور کاملاً آزاد انتخاب می‌شوند. نوازندگان قبل از اجرا حتماً باید به نوارهای استاد شهنازی گوش فرادهند.

در پایان لازم است تشکر کنم از همه‌ی عزیزانی که در مراحل مختلف شکل گیری این کتاب مرا یاری داده‌اند به خصوص هنرمند جوان نیما فریدونی برای بازبینی علایم و نشانه گذاری نت‌ها و همچنین سیما فریدونی برای نت

نویسی کامپیوتری این مجموعه و دوست گرامی ام محمدرضا گرگین زاده که زحمات نشر این کتاب را به عهده گرفتند.

نشانه ها

۱. راست : ۸
۲. چپ : ۷
۳. دراب : ۰۰
۴. ریز : T
۵. تک ریز : ↑
۶. کمان (اشاره به پایین و بالا) : U
۷. کندن (اشاره به بالا و پایین) : ∩
۸. شلال :
۹. اشاره به بالا : >>
۱۰. اشاره به پایین : <<
۱۱. کمان ریز :
۱۲. کندن ریز :
۱۳. پژواک (اشاره پی در پی به نت بعدی با یک مضرب) : ∩ ∩
۱۴. اشاره به فاصله ی سوم بالا :
۱۵. اشاره به فاصله ی سوم پایین :
۱۶. اشاره به سومین نت دراب :
۱۷. اشاره همراه با مضرب چپ : >>^۷
۱۸. اشاره به نزدیکترین نت فاصله ی بالا و نت تعیین شده ی پایین :
۱۹. اشاره به یک سیم تار : Θ
۲۰. تمام نت ها یک اکتاو بم تر اجرا شوند :
۲۱. همراه با دراب دو بار تکرار شود. (عدد بالای مربع نشان دهنده ی تعداد تکرار می باشد.)
۲۲. دراب فقط بار اول اجرا می شود.
۲۳. بمُل = حدود نیم پرده صدا را بم تر می کند : b
۲۴. دیز = حدود نیم پرده صدا را زیرتر می کند : #
۲۵. کُرُن = حدود ربع پرده صدا را بم تر می کند :
۲۶. سُرِی = حدود ربع پرده صدا را زیرتر می کند :

• در گوشه هایی که بدون میزان بندی نوشته شده اند علائم تغییر دهنده فقط در همان خطی که نوشته شده اند اعتبار دارند و در خط بعدی اگر از علامت تغییر دهنده استفاده نشده به معنی عدم وجود آن است.

شماره	صفحه	دستگاه شور	شماره	صفحه
۲۹	گریلی	۲۷	۱	درآمد اول
۳۱	نغمه پایین دسته	۲۸	۲	درآمد دوم
۳۳	رضوی	۲۹	۳	درآمد سوم پنجه شعری
۳۵	کرشمه رضوی	۳۰	۴	کرشمه
۳۷	قجر	۳۱	۵	اوج
۳۹	قرچه	۳۲	۶	نغمه اول
۴۳	حسینی	۳۳	۷	سلمک
۴۴	حزین	۳۴	۸	زیرکش سلمک
۴۵	خارا	۳۵	۹	گلریز
۴۶	فروید به شور	۳۶	۱۰	نشیب و فراز
۴۷	شهناز	۳۷	۱۱	اوج و حسیض
			۱۲	صفا
	آواز بیات کرد		۱۳	بزرگ
۵۲	درآمد اول	۱	۱۴	کوچک
۵۳	درآمد دوم	۲	۱۵	قجر
۵۴	بسته نگار	۳	۱۶	خارا
۵۶	درآمد سوم	۴	۱۷	فروید آور و فروید
۵۷	بزرگ	۵	۱۸	نغمه دوم
۵۸	کوچک	۶	۱۹	عزال
۵۹	درآمد چهارم	۷	۲۰	چهارمضراب عزال
۶۰	پنجه کردی	۸	۲۱	دنباله عزال
۶۲	درآمد پنجم (عشاق)	۹	۲۲	شور پایین دسته درآمد اول
۶۳	چهارمضراب عشاق	۱۰	۲۳	درآمد دوم پنجه شعری
۶۴	تحریر بغدادی	۱۱	۲۴	کرشمه
۶۶	درآمد ششم	۱۲	۲۵	اوج
۶۷	قطار (درآمد اول)	۱۳	۲۶	چهار گوشه
۶۸	درآمد دوم	۱۴	۲۷	
			۲۸	

شماره

صفحه

۱۰۶	۲	درآمد دوم
۱۰۷	۳	درآمد سوم
۱۰۹	۴	درآمد چهارم
۱۱۱	۵	درآمد پنجم
۱۱۳	۶	حجاز درآمد اول
۱۱۴	۷	درآمد دوم حجاز
۱۱۵	۸	بسته نگار
۱۱۷	۹	درآمد سوم حجاز
۱۱۸	۱۰	بزرگ
۱۱۹	۱۱	کوچک
۱۲۰	۱۲	درآمد چهارم حجاز
۱۲۱	۱۳	چهارمضراب حجاز
۱۲۲	۱۴	تحریر بغدادی
۱۲۳	۱۵	سملی
۱۲۴	۱۶	چهارپاره
۱۲۶	۱۷	گبری
۱۲۷	۱۸	شمالی
۱۲۸	۱۹	گیلکی

آواز افشاری

۱۳۰	۱	درآمد اول
۱۳۱	۲	درآمد دوم
۱۳۲	۳	درآمد سوم
۱۳۴	۴	درآمد چهارم
۱۳۵	۵	درآمد پنجم
۱۳۶	۶	درآمد ششم
۱۳۸	۷	درآمد هفتم
۱۴۰	۸	جامه دران

شماره

صفحه

۶۹	۱۵	درآمد سوم
۷۰	۱۶	درآمد چهارم
۷۲	۱۷	درآمد پنجم
۷۳	۱۸	قرائی

آواز دشتی

۷۵	۱	درآمد اول
۷۶	۲	درآمد دوم
۷۸	۳	درآمد سوم
۸۰	۴	درآمد چهارم
۸۲	۵	اوج
۸۳	۶	چهارمضراب اوج
۸۴	۷	حاجیانی
۸۶	۸	بیدگانی با عشاق
۸۷	۹	بیدگانی

آوازیات ترک

۸۹	۱	درآمد اول
۹۰	۲	درآمد دوم
۹۲	۳	درآمد سوم
۹۴	۴	درآمد چهارم
۹۷	۵	درآمد پنجم با زنگوله
۹۹	۶	چهارمضراب
۱۰۰	۷	جامه دران
۱۰۲	۸	نغمه
۱۰۳	۹	مهدی ضربایی
۱۰۴	۱۰	فروود

آواز ابوعطا

۱۰۵	۱	درآمد اول
-----	---	-----------

شماره	صفحه	شماره	صفحه
۱۸۰	۲۲ رجز	۱۴۲	۹ نهیب
۱۸۲	۲۳ فرود	۱۴۴	۱۰ بسته نگار
	دستگاه نوا	۱۴۵	۱۱ نغمه
۱۸۳	۱ درآمد اول	۱۴۷	۱۲ دوبیتی
۱۸۴	۲ درآمد دوم	۱۴۹	۱۳ سوزوگداز
۱۸۶	۳ چهارمضرب		دستگاه سه گاه
۱۸۸	۴ نغمه	۱۵۳	۱ درآمد اول
۱۸۹	۵ گردانیه	۱۵۴	۲ درآمد دوم
۱۹۰	۶ گوشت	۱۵۶	۳ درآمد سوم
۱۹۱	۷ نهفت	۱۵۸	۴ کرشمه
۱۹۳	۸ بیات راجع	۱۶۰	۵ زابل
۱۹۴	۹ حزین	۱۶۱	۶ بسته نگار زابل
۱۹۶	۱۰ عشاق	۱۶۳	۷ درآمد حصار
۱۹۸	۱۱ عراق	۱۶۴	۸ پیش حصار
۱۹۹	۱۲ محیر	۱۶۵	۹ پس حصار
۲۰۰	۱۳ حزین	۱۶۶	۱۰ چهار مضرب حصار
۲۰۱	۱۴ زنگوله	۱۶۷	۱۱ هفت حصار
۲۰۳	۱۵ نیشابورک	۱۶۹	۱۲ زنگوله
۲۰۴	۱۶ مجلسی	۱۷۰	۱۳ مویه حصار
۲۰۵	۱۷ خجسته	۱۷۱	۱۴ مغلوب
۲۰۶	۱۸ ملک حسین	۱۷۲	۱۵ مخالف
۲۰۷	۱۹ حسینی	۱۷۴	۱۶ بسته نگار مخالف
۲۰۸	۲۰ بوسلیک	۱۷۵	۱۷ نغمه مخالف
۲۰۹	۲۱ نستاری	۱۷۶	۱۸ حزین
۲۱۲	۲۲ رهاب	۱۷۷	۱۹ مویه مخالف
۲۱۳	۲۳ عشیران	۱۷۸	۲۰ حدی
۲۱۵	۲۴ نیریز	۱۷۹	۲۱ پهلوی

دستگاه همایون

شماره

صفحه

شماره

صفحه

۲۱۷	۱	درآمد اول	۲۵۵	۲۸	دناسری
۲۱۸	۲	چهارمضرب	۲۵۶	۲۹	زنگوله
۲۲۰	۳	زنگ شتر	۲۵۷	۳۰	شوشتری گردان
۲۲۲	۴	چکاوک	۲۵۸	۳۱	شوشتری منصوری
۲۲۴	۵	گوشه چهارگاه	۲۵۹	۳۲	بختیاری
۲۲۵	۶	موالین	۲۶۰	۳۳	مویه بختیاری
۲۲۶	۷	بیداد			آواز بیات اصفهان
۲۲۸	۸	نی داوود	۲۶۱	۱	درآمد اول
۲۳۲	۹	باوی با چهارمضرب	۲۶۲	۲	درآمد دوم
۲۳۳	۱۰	سوز و گداز	۲۶۴	۳	درآمد سوم
۲۳۵	۱۱	ابوالچپ	۲۶۶	۴	بیات راجع
۲۳۶	۱۲	راوندی	۲۶۷	۵	حزین
۲۳۷	۱۳	لیلی و مجنون	۲۷۰	۶	خوارزمی
۲۳۸	۱۴	طرز	۲۷۱	۷	نغمه
۲۳۹	۱۵	نوروز عرب	۲۷۳	۸	چهارمضرب
۲۴۱	۱۶	نوروز صبا	۲۷۴	۹	سوزوگداز
۲۴۳	۱۷	نوروز خارا	۲۷۵	۱۰	فروید
۲۴۵	۱۸	نفیر	۲۷۶	۱۱	نغمه عشاق
۲۴۶	۱۹	جامه دران	۲۷۷	۱۲	گوشه شور
۲۴۷	۲۰	موءالف	۲۷۸	۱۳	فروید
۲۴۸	۲۱	زابل	۲۷۹	۱۴	کرشمه
۲۴۹	۲۲	بیات عجم	۲۸۰	۱۵	فروید
۲۵۰	۲۳	بحر نور	۲۸۱	۱۶	مثنوی
۲۵۱	۲۴	گوشه منصوری	۲۸۳	۱۷	جامه دران
۲۵۲	۲۵	مبرقع			دستگاه چهارگاه
۲۵۳	۲۶	سپهر	۲۸۵	۱	درآمد اول
۲۵۴	۲۷	عزال	۲۸۶	۲	درآمد دوم

شماره	دستگاه ماهور	شماره	صفحه
۳۲۹	درآمد اول	۲۸۷	۳ درآمد سوم
۳۳۰	درآمد دوم	۲۸۸	۴ درآمد چهارم زنگوله
۳۳۱	درآمد سوم	۲۹۰	۵ درآمد پنجم
۳۳۳	درآمد چهارم	۲۹۲	۶ درآمد ششم با مویه
۳۳۵	آواز	۲۹۴	۷ کرشمه
۳۳۷	گشایش	۲۹۶	۸ زابل قسمت اول
۳۳۸	خسروانی	۲۹۷	۹ زابل قسمت دوم بسته نگار با مویه
۳۴۰	داد	۲۹۹	۱۰ زابل قسمت سوم
۳۴۳	خوارزمی	۳۰۱	۱۱ درآمد حصار
۳۴۵	دلکش	۳۰۲	۱۲ پیش حصار
۳۴۷	چهارمضرب	۳۰۳	۱۳ حصار
۳۴۸	قسمت دوم دلکش	۳۰۴	۱۴ چهارمضرب حصار
۳۴۹	فرودآور	۳۰۵	۱۵ هفت حصار
۳۵۱	خاوران	۳۰۸	۱۶ زنگوله
۳۵۵	طرب انگیز	۳۰۹	۱۷ مویه حصار فرود
۳۵۸	حزین	۳۱۰	۱۸ مغلوب
۳۶۰	نهیب	۳۱۱	۱۹ مخالف
۳۶۲	سروش	۳۱۳	۲۰ بسته نگار
۳۶۴	آذربایجانی	۳۱۵	۲۱ نغمه مخالف
۳۶۶	فیلی	۳۱۶	۲۲ حزین
۳۶۷	ماهور صغیر	۳۱۸	۲۳ مویه مخالف
۳۶۸	نصیرخانی	۳۱۹	۲۴ منصور
۳۷۰	چهارپاره (مرادخانی)	۳۲۴	۲۵ حدی
۳۷۲	حصار ماهور (ابول)	۳۲۵	۲۶ پهلوی
۳۷۴	زیرافکند	۳۲۶	۲۷ رجز
۳۷۵	نیریز	۳۲۸	۲۸ فرود

۳۷۶	شکسته	۲۷
شماره		
صفحه		
۴۱۵	آشور آوند	۱۷
۴۱۶	اصفهانک	۱۸
۴۱۷	حزین	۱۹
۴۱۸	زنگوله	۲۰
۴۱۹	شوشتری گردان	۲۱
۴۲۰	نوروز عرب	۲۲
۴۲۲	نوروز صبا	۲۳
۴۲۴	نوروز خارا	۲۴
۴۲۶	نفیر	۲۵
۴۲۷	ابوالچپ	۲۶
۴۲۸	راوندی	۲۷
۴۲۹	لیلی و مجنون	۲۸
۴۳۰	طرز	۲۹
۴۳۱	پروانه	۳۰
۴۳۲	ماوراءالنهر	۳۱
۴۳۴	راک عبدالله	۳۲
۴۳۵	راک هندی	۳۳
۴۳۶	پروانه	۳۴
۴۳۷	نیریز	۳۵
۴۳۹	فروودآور	۳۶
۴۴۰	پروانه	۳۷

شماره		
صفحه		
۳۷۹	راک	۲۸
۳۸۰	صفیر راک	۲۹
۳۸۱	چهارمضراب راک	۳۰
۳۸۲	نغمه راک	۳۱
۳۸۴	راک عبدالله	۳۲
۳۸۵	راک هندی	۳۳
۳۸۷	عراق	۳۴
۳۸۸	محیر	۳۵
۳۸۹	حزین	۳۶
۳۹۰	زنگوله	۳۷

دستگاه راست پنجگاه

۳۹۲	درآمد	۱
۳۹۳	چهارمضراب	۲
۳۹۶	درآمد دوم (زنگ شتر)	۳
۳۹۸	نغمه	۴
۴۰۰	روح افزا	۵
۴۰۱	پروانه	۶
۴۰۲	پنجگاه	۷
۴۰۴	عشاق	۸
۴۰۶	زابل	۹
۴۰۷	بیات عجم	۱۰
۴۰۸	بحرنور	۱۱
۴۰۹	گوشه منصوری	۱۲
۴۱۰	مبرقع	۱۳
۴۱۱	سپهر	۱۴
۴۱۳	عراق	۱۵

کوک تار و سه تار:

دستگاه شور

دستگاه نوا- دستگاه همایون و آواز بیات اصفهان و (آواز ابوعطا- آواز دشتی و بیات کرد از متعلقات دستگاه شور)

آواز بیات ترک (از متعلقات دستگاه شور)

دستگاه سه گاه

دستگاه چهار گاه- دستگاه ماهور و آواز افشاری از متعلقات دستگاه شور

دستگاه راست پنجگاه

